

Budji 178

178

178
1643

HOL AZ IGAZSÁG?

EGY SZÓ

A MAGYAR NÉPHEZ.

Irta:

IGAZMONDÓ.

Kovács David

18.

BUDAPEST, 1884.

SZERZŐ SAJÁTJA.

DE BALLAGI GÉZA.

Perben állanak a pártok egymással. A magyar nép fog itélni a pereskedő felek között, «érett észszel, józanon». Meghallgatja mindeniknek a kimondott szavát és a szerint, a hogy az igazságot keresők beszédét jól meg hánytavetette elméjében, megyen a válaszlási helyre a követére voksolni.

A melyik a perben állók közül ki tudta nyerni a nemzet bizodalrát, azé az igazság.

*

Hanem azután jól nézzük ám meg, ki minő súlyt vet az igazság mérlegébe, mivel ma olyan világot élünk, hogy jóformán annak se nagyon hihet az ember, a mit lát: hát még annak, a mit hall!

Bizony pedig, így a kortesvilág idején van mit hallani; beszél ilyenkor boldog-boldogtalan. Jól megrostáljuk hát azt a tömérdek szót, hadd hulljon a sok beszéd alja: ne maradjon egyéb előttünk mint az igazság tiszta buzaszeme.

Igaz, hogy ez elég fáradságos munka, de nagyon hálados.

Megmondom miért.

Mert abból a pártból való kormány fogja az alkotmány gyepelőjét és igazgatja az ország szekerét, a melyik pártra kimondja a magyar nép az ítéletét, hogy: «Ennél az igazság! erre bizom magam».

Már pedig a mi országunk szekérében nem idegen ül ám, hanem édes magunk. Ha nem olyan ember kezében a gyepelő, a kinek helyén van a szive is, az esze is, egyet zökkenhetik ez az ország szekere, akkorát, hogy kifordulunk belőle. Mehetünk aztán, a hol a part szakad.

Vagy eshetik kisebb baj: de a mi azért még is nagy veszedelem ám! Az, hogy megfeneklünk valami kátyuba és nem lesz, a ki kihuzzon belőle.

Meg kell hát gondolni, hogy nem csak addig van ám az, ki lesz a követ! Nem csak arról van ám szó, ez győzzön e vagy amaz, hanem egyenesen a magunk sora felől határozunk, mikor a követek dolgát eldöntjük.

*

Én ugy nézem a követválasztást az országra, mint a vetés idejét a gazda emberre.

Az a négyszáznegyvennégy képviselő az ország népének az elvetett magja: ennek a magnak gyümölcsét szedjük a törvényekben, a miket a követek csinálnak.

A jó törvény az ország áldása, mint a hogy átok sulyával nehezedik édes hazánkra a rossz törvény.

Jól meg nézzük hát, hogy vetünk, mert a szerint fogunk aratni.

Áldást vagy átkot: jobblétet vagy siralmas inséget.

*

A mostani kormánypárt, a melyik szabad-
elvűnek nevezi magát és a melyiknek a vezére Tisza
Kálmán, már közel tíz álló esztendeje bírja a magyar
nép bizodalját és a legelső magyar embernek,
a királynak a megelégedését.

Ez pedig nem az utolsó dolog ám, mert a
mi királyunk, tartsa meg az Isten, szereti a ma-
gyart. Ennek a mi vérrel szerzett, vérrel megtar-
tott hazánknak minden fia olyan az ő felséges
szívénck, mintha tulajdon édes gyermeke lenne.

Igaz, hogy csak kölcsönbe megyen, mivel a
magyar is szereti királyát, a ki minden esztendő-
ben ellátogat az országnak hol az egyik, hol a
másik vidékére igazságot osztani, meghallgatni a
kinek baja van és felszárítani a könyeit azoknak,
a kiknek sirni volt okuk.

Már ha ez a király, a ki így szereti a népét
és a kit népe így szeret, kilencz hosszú esztendő
alatt nagy megelégedéssel van a mostani kormány

és annak a legelső embere, Tisza Kálmán iránt, okának kell annak lenni.

Szinte magától szakad a kérdés az emberben, hogy voltaképen minek állanak hát a többi pártok perbe ezzel a Tisza Kálmánnal, meg azzal a szabadelvű párttal, a melyik Tisza Kálmánt jó igyekezetében támogatja?

Elmondom rövidesen.

*

Az egyik, — az, a mely mérsékelt ellenzéknek nevezi magát, perbe áll vele abból az okból, hogy Tisza Kálmán már tíz esztendeje miniszter.

Sokallja neki ezt az időt és sajnálja tőle a többit.

Azt mondja, hogy most már ideje volna, ha rá kerülne a sor: már mint ő rá, mérsékelt ellenzékre. Mintha bizony a miniszterség is olyan volna, mint a falusi bíróság, hogy sorba megy.

*

Egyéb oka azután nincs is, a miért Tisza Kálmánt és a vele tartó szabadelvű pártot megbuktassa.

Csakhogy nehéz ám ezt az embert kivetni a nyeregből, kivált az olyan pártnak, mint a mérsékelt ellenzék, a melyik már a nevével is föl akar ültetni. Azt mondja, hogy ő mérsékelt.

Az ám! Annyira van a mérséklettől, mint Makó Jeruzsalem-től.

Dehogy is mérsékelt. Sőt vásott, rakoncátlan mint az utca gyerek, a kinek se anyja, hogy szelidséget, jóságot: se apja, hogy okosságot tanulhatott volna tőle.

*

Bizonyságát adom mindjárt annak, a mit állítottam.

Ha például én a kis fiamnak egy darab kenyeret adok a kezébe, mikor ezt egy ilyen utca-gyerek meglátja, oda megyen a gyerekemhez, s azt mondja neki:

— Te! adjál belőle.

Az én fiam jószivü, áldott lelkü fiu: meg-sajnálja az elkámpicsorodott arczu suhanczot és vet neki egy darabot.

— Nesze, ne koplalj!

Épenséggel így esett. Mikor a Felséges király az ő hü fiának, Tisza Kálmánnak a kezébe adta a miniszterség kenyerét, előállott ez a mostani «mérsékelt» párt és kért magának belőle egy darabot.

Nem lehetett panasza; adott volna neki Tisza Kálmán, hanem arra, a mit kiválasztott a miniszterség nyolcz darabra elszelt kenyeréből, azt mondták ám, hogy:

— Csak ennyit adsz? ez nekem kevés: több kell.

Persze, hogy a ki sokat markolna, keveset

szorit, s hogy mindjárt legalább is fél kenyeret nem adott neki Tisza Kálmán, attól fogvást halálos ellensége lett.

A mi csinyt, a mi rossz tréfát egy aféle vásott gyerek kigondol, mindennel bántja, bősantja. A mi kárt csak a gyerek erővel csinálhat, megcsinálja; és mikor a káros, a nemzet, panaszkodnék, szaladva hátrál meg, s még ő fakad árulkodásra.

— Tisza Kálmán tette! Tisza Kálmán tette!

*

Fel sem teszem a magyar emberről, hogy mikor igazságot oszt a perben álló pártok között, ne vetne mindent jól a latba, a mi egyik vagy a másik mellett szólhat.

És ha mindent latba vetett, akkor bizonyonnyal megfordul a kezében olyan ujság, melyik a mérsékelt ellenzék vélt igazát védelmezi.

Abból aztán láthatta, hogy az a hasonlóság, a mit a mérsékelt ellenzék, meg a vásott gyerek között tettem, mennyire találó. Abból kiolvashatta, hogy akármi történik, mindennek Tisza Kálmán az oka.

Ha az ur Isten rossz idővel látogat meg és vagy a sok esőt, vagy a szárazságot sinli a termés: Tisza Kálmán az oka, minek volt rossz idő.

Ha a csavargók neki esnek egy pár bolt-nak, feltörik, kirabolják: Tisza Kálmán az oka, mert ha Tisza Kálmán igaz ember lenne, min-

den fekete lelkü, izgága csavargóból legalább is ministráns barátot faragott volna már.

Még azt is ráfogták Tisza Kálmánra, hogy annak is ő az oka, hogy Spanga, Pitély, meg Berecz meggyilkolták az ország biráját: mert hát rá voltak a pénzre szorulva, nyomoruságban sülödtek, a nyomoruság pedig minden rosznak a szülője: a nyomoruságnak a szülője meg Tisza Kálmán.

Ugy e hogy nehéz elhinni ekkora képtelenségeket: nehéz elgondolni, hogy egy komoly politikai párt, vásott gyerek módjára, minduntalan árulkodjék a királynál és a nemzetnél ez ellen a Tisza Kálmán ellen, s erre kenje rá, akármi baj esik, akár mi kár történjék.

Pedig, ha nehéz elhinni, szó szerint ugy van ám. Nincs ennek a pártnak a szájában egyéb örökös panasznál, Tisza Kálmán ellen.

*

Ha ugy valaki az ő szavuk után indulna el, nem kevesebbet gondolna Tiszáról, mint hogy ő maga az ördögök ördöge: Luczifer; a szabadelvü párt tagjai pedig a kik őt támogatják, egyenkint mind egy-egy ördögfiók: egy-egy kis Belzebub.

Jó szerencse a magyar hazára, a magyar nemzetre, hogy az ördög nem olyan fekete ám, mint a milyennek lefestik.

*

Ne induljunk el a szó után: annak manap keveset lehet hinni, hanem vizsgáljuk meg pártatlanul Tisza Kálmán cselekedeteit; abból azután meglátjuk, ki legyen ő voltaképen.

Mondottam előbb, hogy a törvény az a gyümölcs, a mit az ország arat magának abból, hogy a választásoknál elvetett.

Minő törvényeket hozott három esztendő alatt Tisza Kálmán?

Először is hozott törvényt arról, hogy a szegény ember, ha igazát keresi, olcsóbban is, hamarább is jusson hozzá, mint annak előtte. Megjavította a peres eljárást.

Kinek mi kifogása ellene?

Hozott törvényt arról, hogy a magyar népre senki rá ne foghassa, hogy hátramaradt a tudományokban. Építettett iskolákat a népnek: a meglevők esztendei járandóságát pedig fölemelte. Azt akarta vele elérni, hogy a kiben szándék van tanulni, tanulhasson, művelhesse ki magát vagy oktathassa a gyerekeit, hogy még a legszegényebb ember fia is vihesse a legmagasabb polczig, ha képessége van hozzá.

Hát ez ellen kinek lehet szava?

Mikor pedig arról panaszkodtunk, hogy a földjeink új felmérése mellett nem igazságos még sem az adó, hozott törvényt róla, hogy a katasztert át kell nézni: a hol hiba lenne, ki kell javítani, hogy a kinek kevés van, a jövőben ne

fizessen sokat, a kinek meg sok van, ne fizessen keveset.

Merje valaki rámondani, hogy nem bölcsen tette, a mikor ezt tette.

De ennél meg nem állott ám.

Látta, hogy baj van a vármegyékben. A tisztviselők egy része nem volt arra való, hogy hivatalt viseljen, mert se tudománya hozzá elegendő, se igyekezete. Csak úgy sógorság, komaság révén cseppent bele a tisztségébe. Tett róla Tisza Kálmán, hogy ez se legyen így többet. Törvényt csinált, hogy jövődre csak olyanokat lehet a megyénél megválasztani, a kinek meg van a képessége rá, hogy azt a tisztséget, a mire választják, becsülettel betölti.

Van-e, ki azt mondja, hogy ez nincsen rendjén?

Avagy van-e, ki ne legyen hálával Tisza Kálmán iránt azért a törvényért, a melyikkel egyszerűvé tette az adók kezelését? Mert ez ellen volt a legtöbb panasz. Együnkön-együnkön gyakran kétszer egymásulán vették meg azt az adót, a mit már régen lefizettünk. Megtörténhetik bizonyosan most is, de ritkábban: mert a baj régi, nem lehet egyszerre megorvosolni.

Hanem ha még is megtörténik, ha valami kellemetlenségünk kerül a finantzczal, most nem a finantzoknak van ám mindenben igazuk, mint annak előtte.

Eddigelé járattak bennünket Ponczyustól Pilátusig, onnan megint vissza, még se nyertünk semmit. Végre is erőt vett rajtunk a keserőség ennyi méltatlanságért és inkább hagytuk a dolgunkat annyiba: nem panaszkodtunk.

Most aztán megint tehetjük és pedig egész bizodalómmal. Csinált Tisza Kálmán egy bíróságot. — a pénzügyi bíróságot, — a mely nem függ se fináncztól, se az adófelügyelőtől, még magától a pénzügyminiszttertől sem. Ez osztja az igazságot kinek-kinek az érdeme szerint.

Hát nem a néppel tett jót Tisza Kálmán, hogy ezt a törvényt meghozta?

És az iparosokon nem segített-e, mikor a régi, rossz törvény helyébe, a melyik mellett szegényedett a mesterember, új törvényt csinált, a mely által meg van védelmezve a magyar ipar az ellen a mindenféle svindlerség ellen, a mely eddig nyomta! Megcsinálták pediglen ezt a törvényt úgy, hogy előbb, nagy tisztességtudással, meghallgatta az iparosokat. Kikérdezte tőlük, mi a panaszkodás? minő segédelmet kívánnak a bajuk ellen? És tett róla a szerint, a hogy maguk az iparosok akarták.

Hát ez nem becsületesen volt cselekedve?

Tegye a kezét kiki a szivére. Mondjon ítéletet ezekről a törvényekről, a melyek mind rövid három esztendő alatt készültek.

Van-e csak egy is, a ki ezért azt az ember

Tisza Kálmánt, a ki ezeket a törvényeket megcsinálta, és azt a pártot, a szabadelvű pártot, a melyik ezeket a törvényeket megszavazta, — elítélné vagy kárhoztatná.

A kibe igazság van, bizony rá fogja mondani, hogy jót és jól cselekedtek. Megérdemelték a nemzet bizodalját, a király megalégedését.

*

De az ám itt a nevezetes, hogy ezeket a törvényeket a mérsékelt ellenzék is megszavazta. Csak egyes részei ellen volt kifogása, a mi a dolgon keveset változtat. Az csak olyan, mint ha valaki a szabótól elfogadja a kabátot, próbálja, tetszik neki, meg is tartja, hanem hogy még is legyen oka zsörtölődni, hát abba köt bele, minek van azon a kabáton három gomb, mikor kettő elég lenne, vagy minek van benne tarka bélés, mikor a fehér jobb volna.

Jól tudja pedig, hogy se a gomb, se a bélés nem határoz. Ez mind csak mellékes: a fő, hogy a kabát jó legyen.

*

Csakhogy tovább is van még a jóból. Ezeket csak izlelőképen tálaltam föl.

Hogy elsőben is a legközelebb valót említsem, ki ne emlékeznek a híres bécsi marháborurá?

Nagyon a szívére vette a bécsi sógor, hogy kelendősége van náluk a magyar ökörnek s hogy a mi hizlalóink meg ökrösgazdáink hozzák haza Magyarországba a sok szép pénzt Bécsből.

Mit cselekedett hát? kiadott olyan rendeletet a mi, hogy ha életbe lép, hát akkor lesóványodik a felhizott ökör mire Bécsbe kerül, addig tartják, kinozzák, vizsgálják a határszélen.

Megértette Tisza Kálmán, hová akar vágni a bécsi kancsal mézsáros; fogta magát és megmondotta az osztrák kormánynak, hogy ugy cselekedjék ebben a dologban, hogy ha nem a mi javunkra törik, hát akkor szakadni talál. Mivel pedig sietős volt a dolog, meg azután azt se tűrhette, hogy a kinek eladó ökre van kárt szenvedjen, azt gondolta magában Tisza Kálmán:

Minek menjen a magyar ember Bécsbe árulni, mikor eljöhet a bécsi ember vásárolni mi hozzánk? Nem mi hozzuk ki onnan a pénzt, hanem ő hozza ide nekünk a helyünkbe,

Legyen ugy.

És csinált marhavásárt épen Bécsnek az orra előtt: Pozsonyban.

Képzelhteni, mekkora rémület támadt arra odaát az osztrák szomszédnál.

Vissza is vonták azt a rendeletet késedelem nélkül, és csak hogy kalaplevéve nem kérték az ökreinket, méltóztassanak velük Bécsbe sétálni

Hanem azért még is van marhavásárunk Pozsonyban: azért még is csak a német hozza helyünkbe a pénzt, nem mi megyünk érte.

*

Pedig a mérsékelt ellenzék azt is rá fogta ám Tisza Kálmánra, hogy mindenben enged a németnek.

No ebből látni, hogy mennyire enged: meg abból is, a mit a vasutakkal cselekedett. A leg-szebb vasutat, mindenki tudja, a német építtette nálunk még a Bach világba. Övé is volt és pénzelt belőle, hogy csak úgy nyögtünk utána.

De Tisza Kálmán megrésfálta a németet. Építtetett egy olyan vasutat, a melyiken hamarább is, olcsóbban is lehetett utazni meg szállítani épen csak oda, ahová az osztrák vasútja szállított.

A német nem birta a versenyt kiállani, hát eladta olcsó pénzen az ő részét Magyarországnak. Most aztán nincs osztrák vasut többé, hanem van osztrák-magyar vasut.

Hát ezt csinálja valaki Tisza Kálmán után. A mérsékelt ellenzék csak a fejét vakarta a dologra és nem mert ellene mondani.

*

Nem mondott ellene annak sem, hogy építtetett Tisza Kálmán új vasutakat, hogy a magyar iparnak, magyar kereskedelemnek szabad útja le-

gyen keletre-nyugotra. És nem csak hogy nem mondott ellene a mérsékelt ellenzék a budapest-zimonyi meg a többi új vasút megépítésének, de helyeselte azokat.

Nem mondott ellene a fumei kikötőre, és az ország szíve, Budapest szívére fordított költségeknek.

Hiszen nem is kellett volna egyéb, mint hogy a magyar kereskedelem és magyar ipartól sajnálja az utiköltséget: a magyar korona gyöngyétől Fiumétől, és az ország szívéből, a magyar fővárostól, Budapesttől, a haszonnal járó külső diszt.

Micsoda magyar ember volna az ilyen, a ki ez ellen még csak szólani is merne, annyival inkább tenni?

Megszavazták bizony azokat a törvényeket, a melyek ez üdvös dolgokban intézkednek, és jól tették, ha megszavazták.

Kötelességük volt.

*

De ámbátor mindezeket a törvényeket elfogadták; mindezeket a kiadásokat szükségesnek tartották és megszavazták, még is ráfogták Tisza Kálmánra, hogy pusztítja az ország vagyonát,

Tessék azután az ilyen észjáráson eligazodni, hogy az, a ki szerez az országnak: az pusztít.

Van-e igazsága a mérsékelt ellenzéknek?

*

Vagy abban van-e, hogy szegényedik a nemzet, hogy rosszak a pénzügeink?

Mert ezzel is vádolják Tisza Kálmánt, és ezért is őt vádolják a mérsékelt ellenzékiek: azt az embert, a ki három esztendő országgyűlés alatt annyi sok jó törvényt tett a nemzet javára, a nép érdekében.

Bizony nem igazsággal vádolják.

Hazudnék, a ki azt mondaná, hogy valami irigylésreméltó az állapotunk: hogy tejbe-vajba fürdünk, rózsákon fekszünk.

Gyöngécskén állunk bizony ma, de meg kell ám azt is gondolni, hogy ha most csak gyöngén állunk, akkor mikor Tisza Kálmán kezébe vette az ország gyeplőjét, nem gyöngén, de inségesen állottunk. A fülünk se látszott az adósságból. Uzsorapénzre kaptunk kölcsönöket és még megköszönhattük, hogy ha így is adtak.

Bezzeg másképen van ma.

A nagy deficit, a mivel Tisza Kálmán a kormányzást kezdte, leszállott szépecskén és lassanként enyészőben van.

Az állampapirosainknak becsülete van a külső országai piacokon, a pénzemberek maguk kínálják a milliókat és versengenek, hogy melyik adjon: válogathatunk a jobbnál jobb ajánlatokban.

Ugy vélem ez még sem azt jelenti tán, hogy pusztulunk, szegényedünk: hanem jelenti azt'

hogy a régi nyomoruságunkat lassan-lassan kiheverjük, épülünk, lábadunk belőle.

Rászorulunk, azt nem lehet tagadni, új kölcsönökre minden esztendőben, de lám a német gazdagabb ám mint mink, mégis csinál adósságot; a muszkák országa legnagyobb Európába, mégis nyakig úszik; az anglus azt se tudja, mit tegyen a pénzzel: annyi van neki, hogy majd fölveti, mégis tartozik, hát hogy ne tartoznánk mink, a kiknek rengeteg a kiadásunk.

És hogy szükségesre fordítjuk a pénzt, kitetszik abból, hogy megszavazza a mérsékelt ellenzék is.

*

Az adónk is nagy, azt se lehet eltagadni; beismeri azt magyaros őszinteséggel Tisza Kálmán is, de első sorban azon munkál, hogy meg bírjuk fizetni, azután meg arra igyekszik, hogy lassankint kevesbedjék.

Hozott törvényt ebben az utolsó három esztendőben az uzsora ellen, a mely a népet eddigelé sanyargatta; hozott törvényeket arról, hogy ne csak a szegény ember legyen az, a kit még az ág is húz, hanem az fizessen az állam költségeire, a ki teheti, a ki meg nem érzi.

Es a mi pénz így adóba befolyik, jó helyet talál ő annak. Hogy csak egyet mondjunk hamarjába, a megyéknek most esztendei javadalom jár

ki a kormánytól, hogy fizessék belőle a tisztviselőiket becsületesen, hogy kiki megélhessen a hivatalából.

Azután meg az a sok vasut, a miket épített, az a fiumei kikötő, a mibe annyi pénzt fektet; azok a nagy épületek, a melyeket Budapesten emel, nemcsak szemre valók ám, de hasznat is hoznak, esztendőről esztendőre többet és többet.

Az az adóba fizetett, az a kölcsönbe vett pénz meg van ám: az ország maga magának fizeli és maga veszi hasznát a mire fizetett.

Csak olyan az, mint mikor a jó gazda gépeket szerez magának olcsó kölcsönnel, ha más-kép nem lehet. A pénze ott fekszik a gépbe, s még az árát is kinyeri, mert hamarabb végez a munkával és sokkal olcsóbban.

És csak úgy vagyunk az ország dolgával is, mint a jó gazdasággal. Minél nagyobb a vagyon, annál többet emészt; de annál többet behoz ám.

*

Ilyenformán épen semmi okát sem tudom látni annak, hogy azt a Tisza Kálmánt, meg a hazája javát szíven hordozó pártját, a szabadelvű pártot ne támogassuk továbbra is.

Tíz esztendő alatt annyi bizonyosságát adta már annak, hogy szereti a magyart; hogy a mit cselekszik, a nemzet javára teszi: hogy csak meg-

erősíti ebbeli hitünket, hogy az ország gyepelője náluk igen jó kezekben van.

Ha még is tudnánk, hogy a mérsékelt ellenzék, a mely csak azért akarja Tisza Kálmánt megbuktatni, hogy ő kerüljön a kormányra; mit fog ott csinálni? hogy birná a dolgok sorát jobb renddel intézni? hát még meggondolkoznánk rajta, nincsen-e igaza.

De nem tudjuk. mivel ő maga sem tudja.

Nincsenek egy akaraton. Mikor arról van szó, hogy külön vámterület kell-e, vagy maradjon minden a régiben, egyiknek így, a másiknak amugy kell; ha az forog kérdésbe, hogy a várme-jövendőre válassza-e a tisztviselőit, egyik azt mondja, hogy igen, a másik a megyének ezt az ősi jussát is elakarná venni.

Maguk sincsenek tisztában se magukkal, se az ország dolgával. Egyik csáléra, másik hajszra tart. Csak egyben vannak jó egyetértésben: abban tudniillik, hogy Tisza Kálmánt meg kell bukiatni.

Hanem ennek az egynek se tudják aztán jó okát megadni.

*

Mert hiszen csak nem fogja senki eltagadni Tisza Kálmántól, hogy az ő kormányzása alatt tudja és érzi a magyar ember, hogy ur a saját hazájában.

Menjen csak valaki végig Budapest utczáin!
A milyen ritka volt itt előbb a magyar szó, olyan ritka most a német: az ország szive most egészen magyarul érez. magyarul dobog.

És ugy érez az ország is, a hogy a szive ver.

Azok az ellenséges nemzetiségek, az oláhok meg a rácok, előbb hallani se akartak a magyar alkotmányról: örökösen borsot törtek a kormány orra alá. Hol egy, hol más volt a követelésük. Mikor aztán látták, hogy ez a Tisza Kálmán voltaképes kemény nyaku magyar ember, a ki nem enged magával tréfálni, szépen lemondtak a hiába való követeléseikről alább hagytak az ellenségeskedésükkel: elismerték, hogy Magyarország még is a magyaré és ők csak akkor boldogulhatnak itt mi közöttünk, ha hű fiai lesznek a hazának; elismerték, felénk nyujtották a béke jobbjukat és most szent közöttünk a barátság, szeretjük egymást testvérképen.

Hej! ha Tisza Kálmán nem az a keménynyaku, magyar szivü ember lenne, mint a milyen, még tán most is farkas szemet néznénk, haragot tartanánk a magyar haza oláh és rác polgáiraival.

Hát a horvátokat, a kik a nemzet czimerét a sárba tapodták, hogy megbüntette, hogy megálázta Tisza Kálmán.

Mikor rendet csinált náluk és nyakukra küldött katonákat, kinevezte horvát bánnak a győri főispánt, egy, szivvel lélekkel igaz magyar embert.

Most moczczanjon aztán a horvát, hogy ha mer.

De nem mer ám, csak magába morog; ugy követelgeti Fiumét, hogy alig hallani. Követelhetné különben hangosabban is: a mig Tisza Kálmán lesz a mininiszter abba bele nem kóstol, mert félti ám Tisza meg a pártja a magyar állam területi épségét. Fiunéra meg ugy vigyáz, mint a szeme fényére.

Hát ezt a férfit és ezt a pártot taszitaná el a nemzet magától? a kinél csak jó törekvést, haszaseretet tapasztalt eddigelé?

És eltaszitaná a mérsékelt ellenzékért, a melyik maga se tudja, hogy mit akar? a melyik nincs vele tisztába, hogy a mi baja még az országnak van, mikép intézné el közmelegnyugovásra?

Nem ez az igazság.

*

Tisza Kálmánt és a szabadelvűpártot föl nem cseréljük a mérsékelt ellenzékért, a magyar országgyűlésnek ezért a vásott gyerekeért: de még a függetlenségi pártért sem.

Az sokat ígér: mézes-mázos szavakkal szól, de kevesebbet ád a semminél. Ez nem is kormányozhatna, ha a nemzetnek tetszenék az alkotmány gyepelőit az ő kezébe adni, mert ez el nem ismeri az alkotmányt.

Azt mondja, hogy neki nem kell a közös-
ügy: legyen úgy mint régen volt: 1848-ban.

Furcsa beszéd.

Hát kell-e neki a mi felséges királyunk. a
kit minden magyar igaz szívvvel szeret, s a ki
hasonló szeretettel van hü magyarjaihoz?

Persze hogy kell! Kinek ne kellene?

Pedig — lám, ez a legelső közösügy, mert
ő királyi felsége csak úgy a mienk, mint az
osztrákoké és nálunk csak olyan apja a népének,
mint oda át Ausztriában.

Ugyan ki tud olyan dolgot kitalálni, hogy
például ha bennünket megtámadna a muszka,
hát a felséges király másik birodalma ellenünk
támadjon és a muszka mellett fogjon.

Bolondság ilyenre még gondolni is. Hiszen ha
bennünket megvernek, Ausztria sinyli meg, vi-
szont, ha az osztráknak kerül baja. mi is nyö-
günk bele. Mert ez már együtt jár azzal, hogy
közös az uralkodónk. Csak egy féle külső politikát
csinálhatunk, mert az neveltséges is volna, meg
lehetetlen is, hogy a burkus király a mi uralko-
dónknak egyszerre jó barátja meg ellensége le-
gyen, a szerint, a mint magyar király, avagy
osztrák császár.

S ha ilyen móddal közösnek kell lenni a külső
ügyek vezetésének, közösnek kell lenni a hadse-
regnek is: mert csak közös lehet a barátunk és

csak közös az ellenségünk. A közös ellenség ellen világos, hogy közösen kell védekeznünk; legkivált, mikor így sokkal olcsóbb is. Mert ha ma egy katona 100 forintba kerül, abból mink csak 33 forintot fizetünk, az osztrák 67 forintot: míg ellenben, ha mink is, az osztrákok is különkülön tartanánk a katonát, mindenikünknek 100—100 forintba kerülne egynek-egynek az eltartása.

— Bizony, hogy mi veszítenénk ezen is, mert nekünk 67 forintot kellene minden katonára ráfizetni, míg az osztráknak csak harminczhármal.

Nem nekünk való mulatság. Ugy se birjuk a költséget.

*

De különben is, van nekünk magyar nemzeti hadseregünk.

Hát a honvédség, melyre büszkén tekint minden párt, a melynek a magyarok szellemét, kitünő képességét, bátorságát, vitézségét már annyiszor megcsodálták még külső országok híres katonái is; hát a honvédség micsoda, ha nem magyar nemzeti hadsereg?

És ezzel meg aztán úgy parancsolunk ám, hogy még a királynak is kérni kell az országgyűléstől, ha talán, valami különös nagy bajban, ki akarja vinni az ország határán.

*

Mit beszélnek hát ők Magyarországon önállóságáról, függetlenségéről, mikor önálló és függetlenek vagyunk?

Ki parancsol nekünk? Ki avatkozik a mi dolgainkba? Senki. Magunk hozzuk, magunk tartjuk meg, magunk tiszteljük a magunk törvényeit.

Közös dolgokra, a közös kasszába csak annyit fizetünk, a mennyit szükségesnek látunk s abban, a mi közös köztünk Ausztriával nekünk éppen annyi a szavunk, mint ő nekik. Ha mi nem akarjuk, egy gombbal sem lehet kevesebbet fölvárni a katona mundéjára.

Hát ez a közösügyekről panaszkodás mesebeszéd: ezzel takarja a függetlenségi párt azt, hogy nem ismeri el a magyar alkotmányt.

Különben még erre való nézve sincsenek ők se egy akaraton, jeléül, hogy nem értik, mi az a kiegyezés; mi az a közös ügy.

A dolog ugyanis ebben áll:

A közös ügyet nem Tisza Kálmán csinálta: se Deák Ferencz. Ez már meg volt 1848-ban: meg volt ennek előtte háromszáz esztendővel.

Megcsinálták a közös ügyet bölcs eleink, akkor, midőn I. Ferdinándot, királyunk ős apját uralkodóul megválasztották.

Olyan embert kerestek ki a magyar trónra, a ki más ország fölött is uralkodik, hogy ebben a más országban aztán legyen a magyar nem-

zetnek és a magyar hazának az uralkodó közösége által egy állandó szövetségese. A francia meg a török ugyis eleget rászedtek az ígéretükkel, nem lehetett rájuk soha egész biztossággal számítani, míg Ausztriára lehet minden időben.

Itt tették hát le őseink a közös ügy alapját
Tudták miért cselekszik.

Mi magyarok — bizony kis nemzet vagyunk: sok az ellenségünk kívül belül.

A belsővel csak elbánunk, de a külső, akár melyik legyen, fölemészt, ha magunkban állunk. Ugy bizonytalanra meg, hogy majd segít ez, vagy az, a hogy jön; — nem lehetett a dolgot hagyni. Nekünk olyan szövetséges társ kellett, a melyik állandóan a mienk, a melyik jóban roszban osztakozik velünk. Ilyen szövetségesre csak úgy lehetett szert tenni, ha van egy közös összekötő kapcsolat, a mely együvé olvaszt két országot. Ez a kapcsolat, a király személye.

Ez a közösügyek sora. Ez hát nem a Deák Ferencz, se nem a Tisza Kálmán munkája. Hanem bölcs őseinké, a kik vért adtak a honért, s a kik a vérrel megszerzett hon megtartásáról minden külső ellenség ellen így igen jól gondoskodtak.

Bölcsebben mint a függetlenségi párt, a melyik mindezeknek a százados dolgoknak százados igazságát nem akarja belátni.

Ez a párt azt mondja, legyen úgy, mint régen volt.

No, attól mentsen meg minket a magyarok nagy Istene, hogy úgy legyen.

Mert régente úgy volt, hogy az osztrák szomszéd tovább nézett az orránál és látta, hogy nekünk nagy szükségünk van az ő szövetségére annyi tenger ellenség közt, hát igyekezett a szövetség árát kivenni rajtunk.

Hol egy, hol más jogunkat nyiszálta meg: az alkotmányunknak hol ezt, hol a amazt a levelét tépte szaggatta,

Sok, sok időn át tartott ez így, a míg akadt egy ember a magyarok között, a ki azt mondta az osztráknak:

— Nem úgy szomszéd! Nem adunk ám mi többet, mint a mi neked dukál, hát ne kérj többet. mert a körmödre verünk: mi sem kérünk tőled többet, mint a mihez jogunk van, hanem azt azután el nem engedjük. Így a hogy most vagyunk, nem lesz rend közöttünk soha, hanem egyezzünk meg. Irjunk alkotmányt a közös ügyeinkről és tartsa kiki abhoz magát, a hogy a közös dolgainkat a törvénybe vesszük.

Az a férfit, a ki ezt ilyen okosan gondolta, Deák Ferencz volt. A haza bölcsének nevezi is érette mindenki: tisztelte is, a ki csak magyar volt, ezért a bölcsességeért. Még Kossuth is czipruslombot küldött a sirjára.

Hát ez az a kiegyezés, a mi nem kell a függetlenségi pártnak: hanem kell neki helyette a régi perpatvar, régi vizáلكodás, a melyben mindig mi magyarok huzzuk a rövidebbet.

Ha neki az kell, a józan magyar nép nem kér ebből a drága mulatságból.

Sok pénzbe kerül az és sok vérbe. A magyar vér pedig nem prédára való bitang jószág. Drága az, meg kell jól becsülni.

*

Különben a függetlenségi párt, — a hogy már említettem, maga se tudja, mit tevő legyen ezekkel a közösügekkel.

A mi elintézni valónk ugyanis a német szomszédal kerül, azt a magyar országgyűlésből hatvan ember, a német országgyűlésből szintén hatvan ember végzi, hogy egyik se huzzon rövidebbet, s a maga jussát mindenki egyforma erővel védelmezhesse meg.

Ez a bizottság az a hires delegáció, melyikbe a függetlenségi párt egy része bekiváncozik, mindamellett, hogy nem kell neki a közösügy.

Ezen aztán ma is versengésben vannak. Gyanusítják egymást: külön külön politikai hitvallásra esküsznek, egy szóval: a saját igazukat még csak egymás között se tudják megtalálni, még is a népnél keresik.

Nem jól van ez így sehogyse. Nem ő náluk van az igazság.

Ott van az Tisza Kálmánnál, meg a szabad-
elvü pártnál. Tisza Kálmán és a pártja ismerték
ezt jól eddigelé és annak a fölismert igazságnak
a hatalma, annak a tisztelete tartja őket az ország
élén tiz esztendő óta.

Mert nagy erő ám az igazság.

És hol van az az erő? A magyar alkot-
mányban, a melyhez való ragaszkodás tartotta
csak e nemzetet magyarnak, e hazát «magyarok
országának immár ezer esztendő óta.»

Azért tett törvényt Tisza Kálmán arról is,
hogy mire betöltjük e földön a teljes ezer évet
épüljön akkorára egy nagy, nagyon nagy palota
a minél szebb nincsen egész Budapesten, nincs
egész országban. Épüljön egy nagy palota, a mely-
nek látására csodálva álljon meg magyar és idegen.

És ha majd a bámuló emberek kérdezik, mi
ez a büszke ház? hadd mondhassuk el méltó
büszkeséggel:

— Ez a magyar alkotmány jelképe: ez a
magyar országháza: itt osztják a nemzet iga zát
itt csinálják azokat a törvényeket, a melyek böl-
csessége mellett a magyar immár ezer éve él
és erősödik.

A magyar nemzeti politikának, az igazság-
nak emeltet palotát Tisza Kálmán, s az erről
való törvénnyel végezte be ezt a három éves
országgyűlés.

Méltóan végezte.

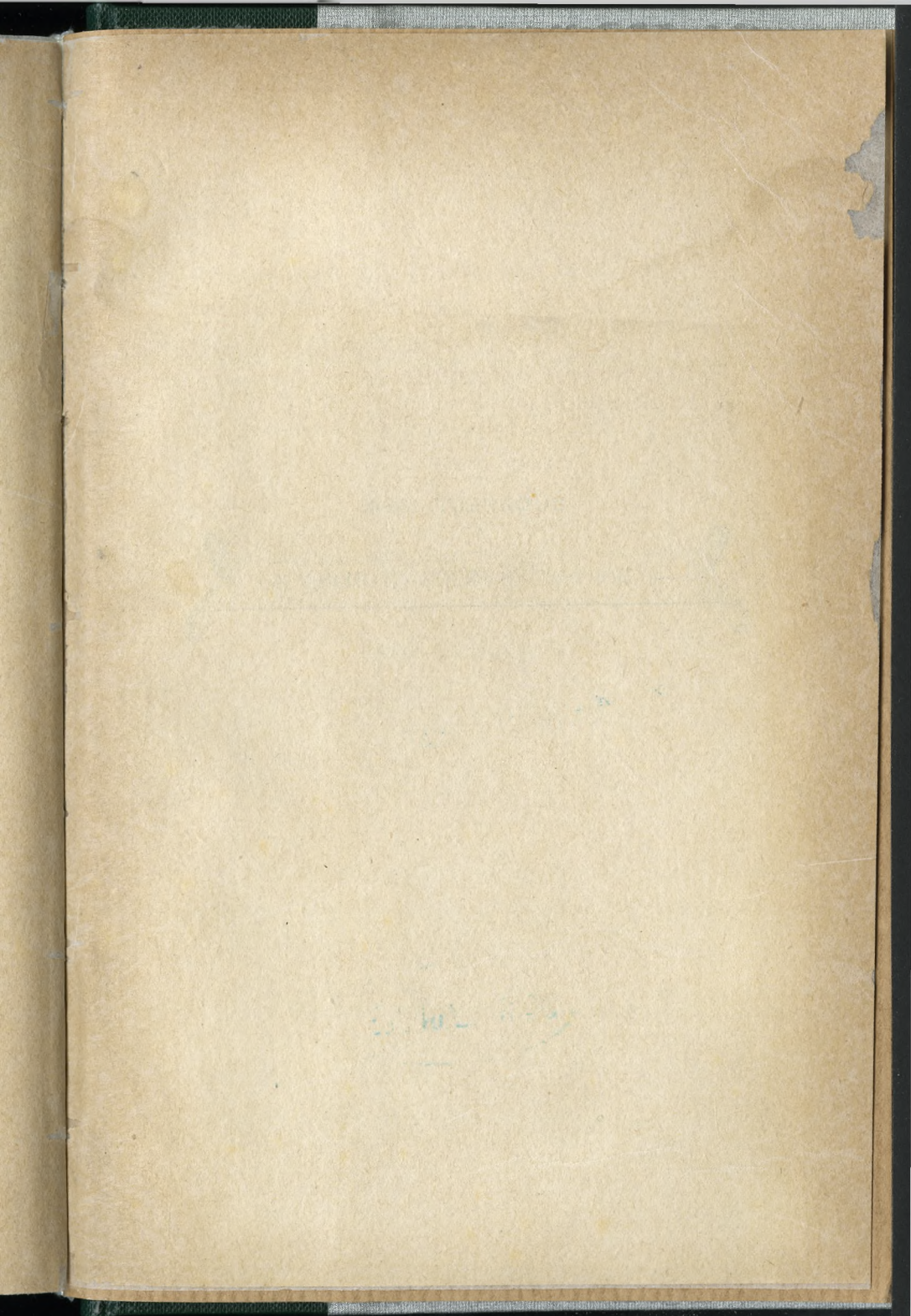
Látni, hogy tudja, hol és miben van a nemzet igaza.

Mondjuk ki mi is, mondja ki a nemzet is az ítéletet, hogy nagyon jól tudja: bizza rá a nemzet továbbra is az ország szekerét, hagyja kezében az alkotmány gyepelőjét.

Jobb kezekbe úgy se teheti.

D^s BALLAGI GÉZA.

BUDAPEST, 1884.

— MORVAY ÉS MÉREI NYOMÁSA —

VÁCZI KÖRUT 17. SZÁM.

